

Monika Maciejewska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polska

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2945-0884>

**XI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny
„Przesilenie. Budujemy lepszy świat w sobie
i pomiędzy nami”,
Poznań, 20–22 września 2022**

Kontakt:	Monika Maciejewska monika.maciejewska@uwm.edu.pl
Jak cytować:	Maciejewska, M. (2022). XI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny „Przesilenie. Budujemy lepszy świat w sobie i pomiędzy nami”, Poznań, 20-22 września 2022. <i>Forum Oświatowe</i> , 35(2), 145–151. https://doi.org/10.34862/fo.2022.2.8
How to cite:	Maciejewska, M. (2022). XI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny „Przesilenie. Budujemy lepszy świat w sobie i pomiędzy nami”, Poznań, 20-22 września 2022. <i>Forum Oświatowe</i> , 35(2), 145–151. https://doi.org/10.34862/fo.2022.2.8

W dniach 20-22 września 2022 r. w Poznaniu odbył się XI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny. Organizacja ogólnopolskich spotkań naukowych przez Polskie Towarzystwo Pedagogiczne stała się tradycją i wydarzeniem wyczekiwany przez środowiska pedagogiczne. W tym roku zjazd został przygotowany we współpracy z Wydziałem Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: Prezydent Miasta Poznania, Rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza oraz Prezes Polskiej Akademii Nauk.

Kluczową kategorią poznawczą, wokół której toczono dyskusje, było przesilenie. Jej wybór zainspirowany rozważaniami i wnioskami z X Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego, który odbył się w 2019 r., okazał się niezwykle trafny. Napięcia i niepokoje pojawiające się już wtedy w wielu wymiarach życia społecznego, gospodarczego i politycznego, które rodziły nowe pytania o kondycję kultury i edukacji, w ciągu trzech lat ciągle eskalowały. Nieoczekiwaną kulminacją tych zdarzeń stała się napaść Rosji na Ukrainę wraz z jej wszystkimi negatywnymi skutkami. Kategoria przesilenia, która wiąże się z pojęciami momentu przełomowego, zwrotu, przewartościowania, punktu krytycznego czy życiowej zmiany, inspiruje nie tylko do pogłębionej eksploatacji obszarów związanych ze wspomnianymi powyżej napięciami, ale także do poszukiwania sposobów na zmianę i budowanie lepszego świata. Organizatorzy Zjazdu zadbali o to, aby jego uczestnicy mieli wiele możliwości wspólnego namysłu nad tymi niezwykle ważnymi dla teorii i praktyki edukacji kwestiami. Podczas Zjazdu wygłoszono ponad 350 referatów. Formuła spotkania/zjazdu obejmowała przeplatane sesje plenarne i obrady w sekcjach, którym towarzyszyły dyskusje. Rozważania podejmowane w sekcjach objęły 10 obszarów problemowych:

- 1) Przesilenie. Kręgi kryzysów kontekstów edukacji – wyzwania dla pedagogiki, w tym obszarze zwrócono szczególną uwagę na: współczesne kryzysy i kwestie społeczne z perspektywy pedagogiki i edukacji (sesja 1) oraz perspektywę pedagogiczną w obliczu kryzysów (sesja 2.1), kwestie sztuki i arteterapii (sesja 2.2), nowe horyzonty pedagogiki jako nauki (sesja 2.3), a także problemy kapitalizmu – jego rozwój i kryzysy (sesja 3.1) oraz problemy młodzieży, szkoły i nauczycieli (sesja 3.2).
- 2) Człowiek i społeczeństwo w obliczu wyzwań przesilenia – szanse i zagrożenia, w którym poruszono tematykę: edukacji wysokiej jakości dla wszystkich uczniów (sesja 1), kwestii teoretycznych i interpretacji sytuacji człowieka we współ-

- czesnym świecie (sesja 2.1), problemów rozwojowo-funkcjonalnych oraz niepełnosprawności w kontekście wsparcia społecznego i edukacyjnego (sesja 2.2) oraz wsparcia człowieka w kontekście meandrów historyczno-cywilizacyjnego rozwoju ludzkości (sesja 2.3)
- 3) Polityka edukacyjna, szkoła, wychowanie, opieka – w stronę zaangażowania w stwarzanie lepszego świata, gdzie uwzględniono kwestie: relacji między polityką oświatową a edukacją (sesja 1.1), rodzinnej i instytucjonalnej opieki nad dziećmi i młodzieżą oraz współpracy środowisk w procesie wychowania (sesja 1.2), codzienności instytucji edukacyjnych w kontekście wyzwań czasu: międzykulturowości, równości płci, zaangażowania obywatelskiego (sesja 2.1), demokratyzacji edukacji oraz czynników wspierających i hamujących (sesja 2.2), stanu nauczycielskiego i dobrostanu tej grupy zawodowej (sesja 3.1), a także szkoły separującej i włączającej oraz uczniów z niepełnosprawnością w szkole (sesja 3.2).
  - 4) Przesilenie – myśl metateoretyczna i metodologiczna w pedagogice obejmująca problematykę: cyfrowych narzędzi do diagnozy zasobów i deficytów w funkcjonowaniu społecznym uczniów klas IV-VIII (sesja 1), zagadnień metodologicznych (sesja 2) oraz zagadnień metateoretycznych (sesja 3).
  - 5) Tożsamość, wspólnota, przestrzeń moralna – rozumieć, budować i podejmować odpowiedzialność za (swoją) świat, omawiane podczas trzech odrębnych sesji.
  - 6) Wielokulturowość, pluralizm wartości i przemiany kultury współczesnej, omawiane podczas trzech odrębnych sesji.
  - 7) Rynek pracy, kariera zawodowa i wychowawcza funkcja pracy – ku społeczeństwu przyszłości, gdzie szczegółowo omawiano kwestie: biografii zawodowych w kontekście wyzwań zmieniającego się rynku pracy (sesja 1), młodzieży w relacji pomiędzy edukacją a rynkiem pracy (sesja 2) oraz kompetencji i wyzwań rynku pracy (sesja 3).
  - 8) Misja, posłannictwo i służebność Uniwersytetu, omawiane podczas trzech odrębnych sesji.
  - 9) Pedagogika wobec negatywnych zjawisk społecznych, zagrożeń i zachowań patologicznych, gdzie poruszono tematykę: negatywnych zjawisk społecznych w szkole w kontekście zagrożeń i trudności w funkcjonowaniu (sesja 2.1) oraz relacji interpersonalnych w kontekście pomagania i wsparcia (sesja 2.2), nieletnich w systemie profilaktyki i resocjalizacji (sesja 3.1), a także dorosłych w systemie oddziaływań penitencjarnych (sesja 3.1).
  - 10) Pedagogika i edukacja wobec czynników sprawstwa ludzkiego losu w dobie przesilenia cywilizacyjnego i globalnych kryzysów, w tym zwrócono uwagę na: nowe odczytania starych znaczeń (sesja 1), nauczycielskie sprawstwo w dobie przesilenia, napięć i kryzysów (sesja 2.1), kryzys biegu życia (sesja 2.2), walkę o uznanie (sesja 3.1), wiedzę potoczną vs wiedzę naukową w życiu codziennym (sesja 3.2), pedagogikę i edukację w czasach kryzysów (sesja 3.2).

W reakcji na wydarzenia związane z wojną w Ukrainie do programu włączono także panel dyskusyjny „Edukacja w cieniu wojny”, do uczestnictwa w którym zaproszono akademików z uczelni ukraińskich. Byli to: profesorowie Wasyl Kremien,

Serhij Zakharin, Nella Nychkalo oraz Swietlana Sysojeva, a także dr hab. Olha Honcharenko i dr Olha Hordiichuk.

Bardzo interesującą i inspirującą część zjazdowych obrad stanowiły wystąpienia plenarne, do których zaproszono badaczy mających szczególny wkład w rozwój polskiej pedagogiki. W kolejnych odsłonach obrad plenarnych słuchacze mogli śledzić tok analiz i refleksji dotyczących aktualnych problemów edukacyjnych, prowadzonych w zaskakujący i nieoczywisty sposób, budzących kontrowersje i pytania.

W pierwszym dniu obrad, bezpośrednio po uroczystym otwarciu Zjazdu głos zabrali: prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński, który podjął temat: Wpływ wojny na psychikę dzieci i młodzieży – 75-lecie badań Ludwika Bandury, prof. dr hab. Bogusław Śliwerski w wystąpieniu: Jeszcze w zielone gramy..., prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, która przedstawiła temat: Teoretyczność ustaleń pedagogicznych jako przejaw zaangażowania w przeobrażającą się rzeczywistość społeczną, prof. dr hab. Piotr Kostyło w wystąpieniu: Przesilenie. Edukacyjna odyseja ku ziemi obiecanej oraz prof. dr hab. Wasylj Kremień przedstawiając rozważania na temat: Edukacja w kontekście współczesnych transformacji cywilizacyjnych: droga do człowieka.

W drugim dniu obrad podczas dwóch przedpołudniowych sesji plenarnych uczestnicy Zjazdu mieli możliwość wysłuchania kolejnych ośmiu interesujących wykładów: prof. dr hab. Zbyszko Melosika – Etos nauki i uniwersytetu w społeczeństwie współczesnym, prof. dr hab. Stefana M. Kwiatkowskiego – Kompetencje przyszłości w kontekście dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych, prof. dr hab. Tomasza Szkudlarka – Instrumentalizm a autonomia edukacji, prof. dr hab. Joanny Madalińskiej-Michalak – Odpowiedzialność nauczyciela. Odpowiedzialny nauczyciel, prof. dr hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego – Pedagogia pytania dotyczące kondycji ludzkiej i kondycji humanistyki w okaleczonym świecie, prof. dr hab. Tadeusza Lewowickiego – Przesilenie jako cykliczna zmiana społeczna czy efekt zamierzonych działań?, prof. dr hab. Wiesława Ambrozika – Problemy z funkcjonalnością i integracją systemu profilaktyki społecznej i resocjalizacji, dr Olha Hordiichuk – Edukacja w czasie wojny: osobista odpowiedzialność za fundamentalne wartości.

W trzecim dniu obrad o zabranie głosu poproszono laureatów Konkursu PTP na wybitną monografię naukową z zakresu nauk pedagogicznych lub nauk pokrewnych za lata 2019-2021. Prof. dr hab. Iwona Chrzanowska (Laureatka konkursu za rok 2019) podjęła temat: Szanse i bariery edukacji włączającej, wystąpienie prof. dr hab. Mirosławy Nowak-Dziemianowicz (Laureatka konkursu za rok 2020) nosiło tytuł: Bezpieczeństwo – Autonomia – Współpraca. Znaczenie relacji uznania dla edukacji i rozwoju, zaś dr Marek Michalak (Laureat konkursu za rok 2021) przedstawił swoje przemyślenia na temat: Order Uśmiechu – wspólny świat dzieci i dorosłych.

Warto wspomnieć w tym miejscu, że tradycją Zjazdów stało się także docenianie zasług i wyróżnianie osób, których praca w znaczący sposób przyczynia się do rozwoju wiedzy naukowej i praktyki edukacji. Na XI Ogólnopolskim Zjeździe Pedagogicznym wręczono:

Medal Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN prof. dr hab. Zbigniewowi Kwiecińskiemu.

Medale Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego: prof. dr hab. Lechowi Witkowskiemu, prof. dr hab. Joannie Madalińskiej-Michalak, prof. dr hab. Kazimierzowi Przyszczypkowskiemu, prof. dr hab. Wiesławowi Ambrozikowi, prof. dr hab. Dorocie Klus-Stańskiej oraz prof. dr hab. Tadeuszowi Lewowickiemu.

Medale Wydziału Studiów Edukacyjnych: prof. dr hab. Eugenii Potulickiej i prof. dr hab. Jerzemu Nikitorowiczowi.

Polskie Towarzystwo Pedagogiczne zostało natomiast uhonorowane Medalem im. Hryhorija Skoworody, który wręczył Przewodniczący Ukrainńskiej Akademii Nauk Pedagogicznych, prof. Wasyl Kremień. Był to wyraz uznania ze strony ukraińskich pedagogów dla PTP za wsparcie jakiego nasi członkowie udzielili ukraińskim Koleżankom i Kolegom. Medal im. Hryhorija Skoworody to wyjątkowe wyróżnienie, pokazujące zbieżność naszych poglądów na prowadzenie badań naukowych i edukację, które opierają się na wolności oraz autonomii badaczy i edukatorów.

W gronie pedagogów doceniani są także młodzi badacze, którzy mogą brać udział w konkursie na wyróżniającą się rozprawę doktorską. W ciągu ostatnich lat konkursy te wygrały trzy młode badaczki, którym wręczono wyróżnienia. Były to:

- » dr Zuzanna Sury, rozprawa doktorska nt. „Tożsamościowe i zawodowe uwarunkowania postaw nauczycieli wobec ewaluacji własnej pracy” obroniona z wyróżnieniem na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w roku 2019, promotor pracy – dr hab. Anna Sajdak-Burska, prof. UJ, promotor pomocniczy – dr Małgorzata Steć;
- » dr Joanna Dziekońska, rozprawa doktorska nt. „Komunikacja w Internecie – nowe oblicze kultury dziecięcej” obroniona z wyróżnieniem na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku 2020, promotor pracy – dr hab. Marzenna Nowicka, prof. UWM, promotor pomocniczy – dr Alina Kalinowska;
- » dr Lidia Bieliniś, rozprawa doktorska nt. „Doświadczenie przestrzeni cyfrowej w procesie uczenia się młodych dorosłych (na przykładzie grup edukacyjno-dyskusyjnych w mediach społecznościowych)” obroniona z wyróżnieniem na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku 2021, promotor pracy – prof. dr hab. Henryk Mizerek, promotor pomocniczy – dr Monika Ryndzionek.

Wśród osób wyróżnionych znalazły się również autorki najlepszych esejów zgłoszonych na konkurs zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Pedagogiczne i Związek Nauczycielstwa Polskiego. Były to eseje nt. Co się zmieniło w polskiej szkole (1981-2021)? Spojrzenie przez pryzmat osobistych doświadczeń. I nagrodę przyznano Pani Marzenie Agnieszce Filutowskiej, II nagrodę otrzymała Pani Kinga Kwaczyńska, III nagrodę otrzymała Pani Olga Nawara, zaś wyróżnienia przyznano Paniom Kin-dze Cieniaki i Halinie Bryg.

Wyrazem zaangażowania i najlepszym podsumowaniem trzydniowych obrad XI Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego był Apel, który został przyjęty przez jego Uczestniczki i Uczestników. Zadeklarowano w nim gotowość do wykorzystywania wszelkich możliwości zwiększania lokalnego i globalnego zaangażowania

obywatelskiego w dążeniu do sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju światów jednostkowego i zbiorowego życia. Zaapelowano o podejmowanie wysiłków by zastąpić myślenie o władzy i kontroli nad innymi myśleniem o prawach człowieka i o sprawiedliwości, o odpowiedzialności za siebie, za innych i za środowisko, o edukacji wolnej od indoktrynacji bowiem każda osoba i każda społeczność ma prawo do rzetelnej wiedzy i autonomicznego wyznaczania wartości i sposobów własnego życia. Podkreślono, że czas, w którym żyjemy cechuje kumulacja kryzysów. Wymaga to od społeczności wychowawców, nauczycieli i pedagogów odważnego rozpoznawania związanych z tym zagrożeń, łagodzenia ich skutków, powstrzymywania aktów destrukcji relacji międzyludzkich oraz uczenia i uczenia się tolerancji i solidarności. Wspólne obrady pozwoliły również odczuć siłę jaką zyskujemy działając razem. Obradom, dyskusjom i nieformalnym spotkaniom towarzyszyła pozytywna energia, która pozwala utrzymać nadzieję i dać motywację do podejmowania działań w niewątpliwie trudnej i nieprzewidywalnej codzienności.

Szczególne podziękowania należą się organizatorom XI Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego. Realizacja tego przedsięwzięcia była możliwa dzięki współpracy trzech komitetów zjazdowych: Komitetu Naukowego, Komitetu Programowego oraz Komitetu Organizacyjnego. Komitet Naukowy Zjazdu tworzyli: prof. dr hab. Wiesław Ambrozik, prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, prof. dr hab. Piotr Kostyło, prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski, prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński, prof. dr hab. Tadeusz Lewowicki, prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, prof. dr hab. Zbyszko Melosik, prof. dr hab. Heliodor Muszyński, prof. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski oraz prof. dr hab. Bogusław Śliwerski.

W skład Komitetu Programowego pod przewodnictwem prof. dr hab. Piotra Kostyła i prof. dr hab. Marii Czerepaniak-Walczak weszły osoby odpowiedzialne za pracę w 10 sekcjach tematycznych: prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński, prof. dr hab. Mirosław Szymański, dr hab. prof. uczelni Anna Odrowąż-Coartes, prof. dr hab. Tadeusz Lewowicki, prof. dr hab. Marzenna Zaorska, dr hab. prof. uczelni Agnieszka Szplit, prof. dr hab. Bogusław Śliwerski, dr hab. prof. uczelni Elżbieta Górnikowska-Zwolak, dr hab. prof. uczelni Kinga Kuszak, prof. dr hab. Heliodor Muszyński, dr hab. prof. uczelni Eugenia Karcz-Taranowicz, prof. dr hab. Piotr Kostyło, prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, prof. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik, dr hab. prof. uczelni Wiktor Żłobicki, prof. dr hab. Zbyszko Melosik, prof. dr hab. Agata Cudowska, prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz, prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski, prof. dr hab. Magdalena Piorunek, dr hab. prof. uczelni Norbert Pikula, prof. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski, prof. dr hab. Barbara Kromolicka, dr hab. prof. uczelni Waldemar Segiet, prof. dr hab. Wiesław Ambrozik, prof. dr hab. Ryszard Łukasiewicz, dr hab. prof. uczelni Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak, dr hab. prof. uczelni Małgorzata Kamińska, dr Robert Sarnecki.

O szczegóły organizacyjne Zjazdu zadbał zespół pod kierownictwem prof. dr hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej oraz prof. dr hab. Anny Wiłkomirskiej w składzie: dr hab. prof. uczelni Sylwia Jaskulska, dr hab. prof. uczelni Hanna Kubiak, dr Katarzyna Jagielska, dr Bożena Kanclerz, dr Andrzej Kobiałka, dr Anna Maria Kola,

dr Damian Nosko, dr Robert Sarnecki, dr Katarzyna Wereszczyńska, mgr Karolina Domagalska-Nowak.

Niepowtarzalna naukowa atmosfera, stworzenie odpowiedniej przestrzeni do grupowych i indywidualnych dyskusji oraz szczególna uważność na potrzeby uczestników to wynik ich wielomiesięcznych starań. Kolejny XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny, który zaplanowano na wrzesień 2025 r. będzie zorganizowany przy współudziale Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.